

УДК 330.342.24

О.М. Левченко, проф., д-р екон. наук

О.В. Ткачук, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Стратегічні аспекти розвитку інноваційно-інтегрованих структур в Україні: основні складові та сучасний інструментарій

Стаття присвячена вивченню стратегічних аспектів розвитку інноваційно-інтегрованих структур в Україні в умовах глобалізації економічних відносин у світі. На підставі аналізу процесів у сфері інноваційної діяльності та соціально-економічного розвитку країни в цілому констатовано відсутність сприятливих передумов для значного поширення інноваційно-інтегрованих структур на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки та підкреслено доцільність стратегічного підходу до регулювання процесів їх створення та розвитку в Україні. Визначено мету та зміст основних складових стратегічного підходу до розвитку інноваційно-інтегрованих структур, таких як стратегічний аналіз та моніторинг, стратегічне прогнозування, стратегічне планування, стратегічне управління. Обґрунтовано особливості застосування сучасного стратегічного інструментарію розвитку інноваційно-інтегрованих структур, до якого віднесені форсайт-дослідження, брендинг територій, територіальний бенчмаркінг, програмно-цільовий метод, метод сценаріїв тощо.

стратегія, стратегічний інструментарій, інноваційна модель економіки, інноваційно-інтегрована структура, форсайт, бенчмаркінг, брендинг

А.Н. Левченко, проф., д-р екон. наук

О.В. Ткачук, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна

Стратегические аспекты развития инновационно-интегрированных структур в Украине: основные составляющие и современный инструментарий

Статья посвящена изучению стратегических аспектов развития инновационно-интегрированных структур в Украине в условиях глобализации экономических отношений в мире. На основании анализа процессов в сфере инновационной деятельности и социально-экономического развития страны в целом констатировано отсутствие благоприятных предпосылок для значительного распространения инновационно-интегрированных структур на современном этапе развития отечественной экономики и подчеркнута целесообразность стратегического подхода к регулированию процессов их создания и развития в Украине. Определены цели и содержание основных составляющих стратегического подхода к развитию инновационно-интегрированных структур, таких как стратегический анализ и мониторинг, стратегическое прогнозирование, стратегическое планирование, стратегическое управление. Обоснованы особенности применения современного стратегического инструментария развития инновационно-интегрированных структур, к которому отнесены: форсайт-исследования, брендинг территорий, территориальный бенчмаркинг, программно-целевой метод, метод сценариев и т.д.

стратегия, стратегический инструментарий, инновационная модель экономики, инновационно-интегрированная структура, форсайт, бенчмаркинг, брендинг

Постановка проблеми. Розвиток інноваційно-інтегрованих структур, як одна з провідних форм організації ефективної діяльності господарюючих суб'єктів, належить до ключових напрямів підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації. Створення таких структур забезпечує належне підґрунтя для прискорення процесу впровадження інноваційних змін в економіці держави. Зважаючи на повільні темпи інноваційного розвитку економіки України, питання активізації формування інноваційно-інтегрованих структур різних типів належить до стратегічних пріоритетів розвитку вітчизняної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різноманітних аспектів запровадження стратегічного підходу до регулювання розвитку інноваційно-інтегрованих структур присвячені праці багатьох вітчизняних науковців. Так,

О.В. Комеліна, О.В. Христенко досліджують питання оптимізації структури управління інноваційним розвитком на регіональному рівні [6]. В.Ф. Савченко та С.Д. Гривко вивчають теоретичні аспекти кластеризації та етапи життєвого циклу об'єднаних інноваційних структур [17]. Л.М. Ганущак-Єфіменко здійснює оцінку ефективності інтеграційної діяльності підприємств [2]. Л.П. Марчук визначає особливості функціонування інтегрованих структур в умовах інноваційного розвитку [11]. С.А. Квітка та О.О. Соколовська акцентують увагу на сучасному інструментарії розробки інноваційних стратегій на регіональному рівні [3].

Заслужують на увагу наукові розробки у сфері стратегічного управління територіальним розвитком та розвитком інтегрованих структур таких фахівців, як М.М. Авраменко [1], Н.В. Сментина [19], В.М. Колосок, К.М. Дроботіна [5]. Сучасний стратегічний інструментарій управління інноваційним розвитком досліджують у своїх працях К.Г. Ключнікова [4], О.В. Смага [18] (особливості застосування форсайт-методу), Н.О. Котова [7], Р.М. Крамаренко [8], Т.Л. Нагорняк [12] (вивчення технологій територіального брендингу).

Водночас, потребують детального розгляду та наукового обґрунтування питання створення та розвитку інноваційно-інтегрованих структур у стратегічній перспективі, вивчення сучасного стратегічного інструментарію, спрямованого на підвищення ефективності їх функціонування, особливостей використання стратегічного аналізу та моніторингу, стратегічного прогнозування, стратегічного планування і стратегічного управління в контексті забезпечення довгострокових результатів від діяльності інноваційно-інтегрованих структур у довгостроковому періоді.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення стратегічних аспектів та обґрунтування сучасного стратегічного інструментарію розвитку інноваційно-інтегрованих структур в Україні.

Виклад основного матеріалу. Побудова інноваційно-орієнтованої моделі економіки в країні потребує розробки інноваційних стратегій управління економікою як на рівні держави в цілому, так і на регіональному рівні, впровадження ефективної інноваційної політики й механізмів її реалізації з використанням сучасних форм, методів, важелів, інструментів регулювання інноваційних процесів. Однією з найбільш дієвих форм організації інноваційних процесів в державі, яка довела свою ефективність у багатьох розвинених країнах світу, є створення інноваційно-інтегрованих структур різних типів.

Різновидами інноваційно-інтегрованих структур є інноваційні кластери, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-технічні альянси, технопарки, технополіси, інноваційні центри, венчурні фірми, центри трансферу технологій, регіональні фонди підтримки підприємництва, спінаут-компанії, спінофф-компанії, технологічні платформи, зони розвитку нових і високих технологій, регіони науки і технологій тощо [9].

На законодавчому рівні доцільність «створення інноваційних структур (інкубаторів, центрів тощо), інформаційних та інфраструктурних підприємств, які сприяють впровадженню нових технологій у виробництво» підкреслено ще у 1999 році «Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України» [14].

У подальшому Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» (2009 рік) передбачено здійснювати «забезпечення розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури шляхом: сприяння створенню інноваційних структур, орієнтованих на підтримку малого інноваційного бізнесу; створення економічних стимулів розвитку наукових парків на базі вищих навчальних закладів, технологічних парків, технополісів та інноваційних структур інших типів» [16].

Постановою Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» (2010 рік) одним із пріоритетних завдань визначено вжиття «заходів щодо розвитку інноваційної інфраструктури в Україні: інноваційних бізнес-інкубаторів, центрів інноваційного розвитку, центрів трансферу технологій та інших організаційних форм інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності, які поєднують науку, виробництво та бізнес, у тому числі шляхом надання державної підтримки» [15].

Разом з тим, до теперішнього часу інноваційно-інтегровані структури всіх типів так і не набули значного поширення в Україні. Водночас, спостерігається низка деструктивних процесів як у сфері інноваційної діяльності, так і стосовно соціально-економічного розвитку країни в цілому, що спричинені багатьма суб'єктивними та об'єктивними чинниками (дія фінансово-економічної та військово-політичної криз, неефективність інноваційної політики та відсутність дієвого стратегічного підходу до управління інноваційним розвитком на рівні держави та її території тощо).

Як результат, згідно з даними досліджень Світового економічного форуму (рис. 1) за одним з ключових показників рівня соціально-економічного розвитку й добробуту населення – валовим внутрішнім продуктом (ВВП) на душу населення – Україна (2125,4 дол. США) знаходиться на рівні, майже в шість разів нижчому за сусідню Польщу (12495,3 дол. США), та в 35 разів нижчому за країну-лідера Норвегію (74822,1 дол. США).

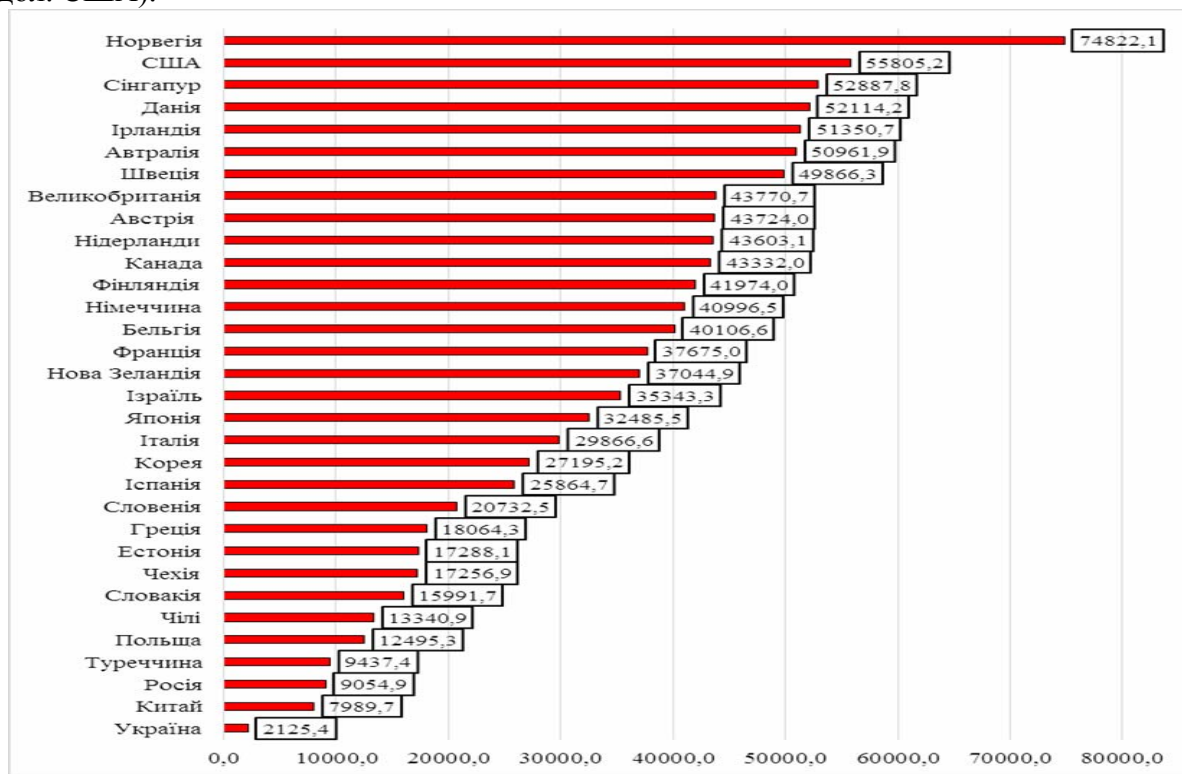

Рисунок 1 – Значення ВВП на душу населення за країнами світу та в Україні у 2015 році, доларів США

Джерело: побудовано авторами за даними [23, с. 102-356].

Тенденції зміни основних показників розвитку економіки України у 2005-2016 роках характеризуються переважно негативною динамікою (табл. 1). Так, обсяг валового внутрішнього продукту на одну особу (в доларах США за паритетом купівельної спроможності (ПКС) 2010 року) у 2015 році був на 1177 дол. нижчим, ніж у

2014 році та на 2486 дол. нижчим, ніж у 2013 році. Незважаючи на зростання номінального значення середньомісячної заробітної плати в гривневому еквіваленті в останні роки, порівняльний аналіз її розміру в дол. США (за ПКС 2010 року) свідчить про зниження більш, ніж у два рази у 2015 році (192,0 дол. США) порівняно з максимальним значенням за досліджуваний період у 2013 році (408,5 дол. США). Крім того, у 2016 році зафіксовано найвищий рівень безробіття за весь період – 9,3% економічно активного населення. Темпи приросту промислової продукції у 2012-2015 роках характеризувалися від’ємними значеннями, а найбільший спад відбувся у 2013 році (-13,0% до попереднього року). Незначне покращення мало місце у 2016 році, коли темп приросту промислової продукції склав +2,8% до попереднього року. Прискореними темпами відбувається інфляція в країні, що призводить до постійного зростання рівня споживчих цін (максимальне збільшення мало місце у 2015 році – на 48,7% до попереднього року). На цьому тлі доволі низькою залишається інноваційна активність підприємств промисловості (18,9% у 2016 році), яка, незважаючи на її повільне зростання у 2015-2016 роках, залишається на рівні, недостатньому для забезпечення прискореного економічного розвитку національної економіки на інноваційних засадах.

Таблиця 1 – Динаміка окремих показників розвитку економіки України у 2005-2016 роках

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Валовий внутрішній продукт на одну особу, дол. США за ПКС 2010 року	15617	16861	17843	17915	17964	16655	15478	x
Середньомісячна заробітна плата, дол. США	157,3	282,2	330,5	378,7	408,5	292,7	192,0	x
Рівень безробіття, % до економічно активного населення	7,2	8,1	7,9	7,5	7,2	9,3	9,1	9,3
Темпи приросту (зниження) промислової продукції, % до попереднього року	3,1	12,0	8,0	-0,5	-4,3	-10,1	-13,0	2,8
Зміни споживчих цін, % до попереднього року	13,5	9,4	8,0	0,6	-0,3	12,1	48,7	13,9
Інноваційна активність підприємств промисловості, %	11,9	13,8	16,2	17,4	16,8	16,1	17,3	18,9

Джерело: складено авторами за даними [13].

Вищевикладене переконливо свідчить про необхідність запровадження стратегічного підходу до регулювання розвитку інноваційно-інтегрованих структур в Україні, які здатні прискорити вихід національної економіки із фінансово-економічної кризи та більш високу ефективність діяльності у довгостроковій перспективі.

Економічна ефективність виконуваних кластером інноваційних проектів і програм, на думку Л.П. Марчук, досягається завдяки:

- використанню різних джерел науково-технічної та бізнесової інформації, її швидкому розповсюдженню;
- відпрацьованій системі довготривалої координації дій учасників кластера на чолі з підприємством-лідером;
- синергетичному ефекту від спільного використання інвестиційних і матеріальних ресурсів, об’єктів інфраструктури, каналів збуту продукції переваг стратегічного та операційного менеджменту;
- постійному спілкуванню суб’єктів господарювання зі споживачами, зацікавленими у поставках інноваційної продукції, прискоренні її реалізації [11].

Л.М. Ганушак-Єфіменко виокремлює стратегічний, синергетичний, інноваційний, економічний та інші (бюджетний, управлінський, соціальний, екологічний) ефекти від інтеграційної діяльності [2].

З точки зору забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної економіки у довгостроковій перспективі значний інтерес становить стратегічний ефект від створення інноваційно-інтегрованих структур в країні, який полягає у:

- підвищенні конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному рівні;
- інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків в умовах глобалізації економічних відносин у світі;
- прискоренні соціально-економічного розвитку країни та зростанні добробуту і рівня життя населення;
- активній протидії внутрішнім і зовнішнім ризикам та загрозам у соціально-економічній та інноваційній сферах;
- адаптації вітчизняних суб'єктів господарювання до діяльності в умовах жорсткої конкуренції;
- раціоналізації використання фінансових, людських, матеріально-технічних та інших ресурсів.

Стратегічний підхід до розвитку інноваційно-інтегрованих структур як процесу, спрямованого на довгострокове управління на основі визначених цілей та використання сукупності засобів щодо їх досягнення з урахуванням дії зовнішніх і внутрішніх умов та динаміки їх зміни, повинен включати: стратегічний аналіз та моніторинг, стратегічне прогнозування, стратегічне планування, стратегічне управління (рис. 2).

Рисунок 2 – Складові стратегічного розвитку інноваційно-інтегрованих структур як процесу
Джерело: побудовано авторами.

Розглянемо зміст основних складових стратегічного розвитку інноваційно-інтегрованих структур більш детально. Зазначені складові стратегічного розвитку можуть бути інтерпретовані як на рівні визначеної території (держава, регіон, населений пункт тощо), так і на рівні конкретної інноваційно-інтегрованої структури.

1. *Стратегічний аналіз та моніторинг.* Метою стратегічного аналізу є інтерпретація становища певної території / структури на основі вивчення впливу

зовнішнього оточення та власних ресурсів і можливостей інноваційного розвитку. Він включає такі етапи:

- оцінювання внутрішнього інноваційного потенціалу (забезпеченості фінансовими, людськими, матеріально-технічними, природними та іншими ресурсами, галузевої специфіки економічного розвитку, сильних і слабких сторін) певної території / структури;

- вивчення впливу зовнішнього оточення на соціально-економічний розвиток території / структури (економічна, соціальна, політична, демографічна ситуація в державі, наявність зовнішньоекономічних зв'язків та ділових зв'язків з іншими територіями / організаціями);

- встановлення цілей та завдань соціально-економічного розвитку території / структури;

- визначення стратегічних варіантів розвитку, їх оцінка та вибір оптимального варіанту за існуючих умов.

Оцінювання інноваційного потенціалу регіонів країни в контексті визначення перспектив створення відповідних інноваційно-інтегрованих структур на певних територіях може здійснюватися за допомогою низки методів: методів моделювання і прогнозування, методів інтегральної оцінки, рейтингових методів, методів соціологічних досліджень, експертних методів, методів порівняння, табличних і графічних методів та ін. [10].

Стратегічний моніторинг покликаний забезпечувати систематичне спостереження за ключовими показниками-індикаторами соціально-економічного та інноваційного розвитку, своєчасне виявлення відхилень задля запровадження відповідних коригуючих дій у разі необхідності.

II. Стратегічне прогнозування. Метою стратегічного прогнозування є визначення ймовірних сценаріїв соціально-економічного та інноваційного розвитку територій / структур у довгостроковій перспективі із використанням низки кількісних та якісних методів. Найбільш поширеним варіантом є виокремлення оптимістичного, помірнього та песимістичного сценаріїв розвитку та визначення відповідних наслідків за умови реалізації кожного з цих сценаріїв.

III. Стратегічне планування. Стратегічне планування являє собою процес розробки й прийняття управлінських рішень, формування системи планів і програм, спрямованих на досягнення мети стратегічного розвитку території / структури.

Об'єктом стратегічного планування на мезорівні виступає соціально-економічна система – адміністративно-територіальна одиниця країни (область, місто, село, селище), а також концентрація останніх в межах певної території, що підпадає під визначення регіону з позиції регіоналістики [19].

IV. Стратегічне управління. Загальною метою стратегічного управління є забезпечення виконання стратегічних планів і програм з використанням низки методів, важелів та інструментів управлінського впливу.

Стратегічне управління по відношенню до конкретної інноваційно-інтегрованої структури являє собою комплексну систему реалізації концепції стратегічного управління, в якій поєднуються цільовий та інтегральний підходи до діяльності, що дає змогу управляючій компанії встановлювати цілі та напрямки розвитку, порівнювати їх з його поточними можливостями (потенціалом), які обумовлюють його перспективність та відведену роль у складі такої структури, та приводити їх у відповідність за рахунок розробки системи стратегій, для створення збалансованої організації управління, здатного до ефективного досягнення стратегічних цілей [5].

Стратегічне управління територіальним розвитком являє собою сукупність завдань, визначених у процесі побудови органами влади стратегічної політики

території, враховуючи, її історичні особливості, географічне розташування, національні традиції. При цьому під етодологією стратегічного управління розуміють сукупність принципів, специфічних методів прийняття стратегічних рішень та засобів їхньої практичної реалізації, які дають змогу органам влади, організаціям раціонально використовувати свій потенціал та враховувати вимогу зовнішнього середовища у процесі досягнення цілей [1].

Оптимальна структура управління інноваційним розвитком на регіональному рівні, на думку О.В. Комеліної, повинна забезпечити:

- залучення до інноваційної діяльності і поєднання зусиль якомога більшого кола науковців і виробників інноваційної сфери;
- формування сучасної інноваційної інфраструктури, здатної охопити всі ланки інноваційного процесу;
- нарощування і спрямування на інноваційний розвиток бюджетних і позабюджетних коштів;
- підвищення інноваційної культури суспільства;
- усунення дублювання владними органами функцій управління інноваційною діяльністю;
- вирішення соціально-економічних проблем регіону та підвищення добробуту населення [6].

Розробляючи стратегії розвитку регіонів, необхідно забезпечити заходи, спрямовані на розвиток людської складової наукової, освітньої та інноваційної сфер. Для оптимізації використання фінансових, людських та інших ресурсів необхідно зосередити зусилля на вирішенні проблем, які найбільше впливають на дослідження й інновації та соціально-економічний розвиток регіону через механізми інноваційно-інтегрованих структур [22].

До процесу розробки стратегій розвитку регіонів доцільно залучати всіх зацікавлених суб'єктів, включаючи представників органів державної влади й місцевого самоврядування, освітніх і наукових установ, бізнес-структур, громадських організацій та ін. Значним потенціалом щодо активної участі у формуванні стратегій регіонального інноваційного розвитку володіє система вищих навчальних закладів.

У сучасних умовах система вищих навчальних закладів стає не тільки виробником освітніх послуг і центром надання нових знань своїм клієнтам, вона також здатна надавати висококваліфіковані послуги для своїх споживачів шляхом створення потужних дослідницьких центрів у тих вищих навчальних закладах, які активно залучаються до впровадження інновацій в різних сферах економіки та інноваційної діяльності [20].

До сучасного стратегічного інструментарію розвитку інноваційно-інтегрованих структур можуть бути віднесені: форсайт-дослідження, брендинг територій, територіальний бенчмаркінг, програмно-цільовий метод, метод сценаріїв та ін.

Розробка інноваційної стратегії, як відзначають С.А. Квітка та О.О. Соколовська, передбачає наявність відповідного інституційного середовища, зокрема, розвиток в регіоні технологій форсайту, брендингу регіону, а також інституту стейкхолдерів, які стануть ініціаторами і провідниками інновацій у регіоні [3].

Використання форсайту, як інструменту довгострокового прогнозування перспектив розвитку, дозволяє виявити пріоритетні галузі розвитку сфер регіону, визначити ключові технології, які найкращим чином сприяють забезпеченню економічного зростання і конкурентоспроможності регіону [4]. Зазвичай у кожному з форсайт-проектів застосовується комбінація різних методів, серед яких експертні панелі, Делфі, SWOT-аналіз, мозковий штурм, побудова сценаріїв, технологічні дорожні карти та ін. При цьому проведення форсайт-дослідження відбувається у

декілька етапів: виявлення того, як сприймають досліджуваний об'єкт в різних сферах суспільства: науці, бізнесі, уряді, населенні; оцінка ринків і потреб регіону (країни); сканування (моніторинг) стану досліджень і розробок; формування груп експертів; опитування експертів, обробка результатів; вибір пріоритетних напрямів з урахуванням отриманої на першому етапі інформації, оцінки ринків і потреб; організація громадського обговорення макета форсайт-методу; затвердження і поширення результатів Форсайт-методу [18].

Територіальний брендинг – це найбільш ефективний інструмент активного позиціонування регіону, процес побудови, розвитку та управління брендом, мета якого – створення сильного і конкурентоспроможного регіону, що вимагає інтегрованих зусиль влади, ЗМІ, представників бізнес еліти, фахівців у галузі брендингу [7]. Він являє собою цілеспрямований процес формування, презентації та просування певної території на світовому ринку, створення бажаної репутації, що призводить до зростання прямих і непрямих інвестицій [8]. При цьому територія, формуючи власну стратегію брендингу, найчастіше фокусується на своїх економічних перевагах та соціокультурних унікальних рисах. Брендинг територій різного рівня починається з аудиту самої території, мобілізації владою креативного класу із залученням бізнесу та формується стратегія розвитку та управління [12].

Відзначимо, що за результатами «Річного звіту про найцінніші національні бренди у світі» (Nation Brands 2017) Україна посіла 61-е місце серед 100 країн світу. Експертами «Brand Finance» національний бренд України було оцінено у 68 млрд дол. США, у той час як Польщі – 571 млрд дол., Румунії – 175 млрд дол. [21].

Тому використання технологій територіального брендингу можна вважати одним з нагальних завдань стратегічного управління розвитком інноваційно-інтегрованих структур.

Територіальний бенчмаркінг передбачає вивчення кращих існуючих практик та чинників досягнення успіху інших країн, регіонів, населених пунктів тощо з метою його адаптації й застосування в управлінні розвитком власної території.

Стратегічний підхід до розвитку інноваційно-інтегрованих структур повинен враховувати особливості життєвого циклу таких структур. Так, В.Ф. Савченко та С.Д. Гривко виокремлюють чотири основні етапи життєвого циклу кластерних утворень:

1. Агломерація – у регіоні існує певна кількість компаній та інших дійових осіб.
2. Виникнення кластера – деякі учасники агломерації починають об'єднуватися навколо основної діяльності.
3. Розвиток кластера – у взаємодію залучаються нові учасники, між якими з'являються стійкі зв'язки.
4. Зрілість кластера – він досяг критичної маси діючих осіб, розвиває зв'язки за своїми межами з іншими кластерами, напрямками діяльності, регіонами [17].

На кожному з етапів життєвого циклу інноваційно-інтегрованих структур необхідно застосовувати відповідний стратегічний інструментарій впливу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На сьогоднішній день інноваційно-інтегровані структури є однією з перспективних форм прискорення інноваційного розвитку країни. Вони дозволяють забезпечити взаємовигідну співпрацю підприємств, установ та організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування, наукових і освітніх установ та інших зацікавлених сторін.

Негативна динаміка інноваційних та соціально-економічних процесів в Україні (низький рівень ВВП на душу населення, розміру заробітної плати, інноваційної активності вітчизняних підприємств порівняно з розвиненими країнами світу) дозволяють констатувати доцільність запровадження стратегічного підходу до розвитку інноваційно-інтегрованих структур в державі.

Стратегічний ефект від створення інноваційно-інтегрованих структур в країні полягає у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки, інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків в умовах глобалізації, прискоренні соціально-економічного розвитку, запобіганні негативному впливу ризиків та загроз, адаптації до змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі в умовах посилення конкурентної боротьби за ресурси, ринки збуту.

Основними складовими стратегічного підходу до розвитку інноваційних об'єднань є стратегічний аналіз та моніторинг, стратегічне прогнозування, стратегічне планування, стратегічне управління, а до сучасного стратегічного інструментарію підвищення ефективності їх функціонування можуть бути віднесені форсайт-дослідження, брендинг територій, територіальний бенчмаркінг, програмно-цільовий метод, метод сценаріїв.

Перспективи подальших наукових розвідок за тематикою даного дослідження полягають у доцільності розробки науково-практичних рекомендацій щодо запровадження стратегічного підходу до управління розвитком інноваційно-інтегрованих структур з урахуванням етапів їх життєвого циклу, здійснення комплексної оцінки зовнішнього й внутрішнього інноваційного потенціалу територій країни в контексті визначення стратегічних перспектив створення й розвитку інноваційно-інтегрованих структур різних типів.

Список літератури

1. Авраменко М.М. Концептуальні та методологічні основи стратегічного управління територіальним розвитком в умовах трансформаційних процесів [Текст] / М.М. Авраменко // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. – 2015. – Вип. 1. – С. 214–224.
2. Ганущак-Єфіменко Л.М. Оцінка ефективності управління розвитком інноваційного потенціалу підприємств, об'єднаних у кластер [Текст] / Л. М. Ганущак-Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9 (99). – С. 86–95.
3. Квітка С.А. Розробка інноваційних стратегій та їх впровадження в соціально-економічну структуру регіону [Текст] / С.А. Квітка, О.О. Соколовська // Аспекти публічного управління. – 2013. – № 2. – С. 90–93.
4. Ключнікова К.Г. Форсайт як сучасний метод управління інноваційним розвитком регіону [Текст] / К.Г. Ключнікова // Часопис економічних реформ. – 2013. – № 4. – С. 157–160.
5. Колосок В.М. Розвиток механізму стратегічного управління промислових підприємств у складі інтегрованих холдингів [Текст] / В.М. Колосок, К.М. Дроботіна // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 46. – С. 36–42.
6. Комеліна О.В. Оптимізація організаційної структури управління інноваційним розвитком регіонів [Текст] / О.В. Комеліна, О.В. Христенко // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Економіка. – 2013. – Вип. 5. – С. 7–13.
7. Котова Н.О. Територіальний маркетинг, територіальний брендинг: визначення сутності та особливості [Електронний ресурс] / Н.О. Котова. // Державне будівництво. – 2010. – № 1. – Режим доступу: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2010_1_22.
8. Крамаренко Р.М. Брендинг міст та регіонів: зарубіжний та вітчизняний досвід [Текст] / Р.М. Крамаренко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 11. – С. 208–212.
9. Левченко О.М. Інноваційно-інтегровані структури в сучасній економіці: їх класифікація [Електронний ресурс] / О.М. Левченко, О.В. Ткачук, І.О. Царенко // Ефективна економіка. – 2017. – №10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5791>.
10. Левченко О.М. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу регіонів в контексті формування інноваційно-інтегрованих структур [Текст] / О.М. Левченко, О.В. Ткачук // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. – Кропивницький: ЦНТУ, 2017. – Вип. 31. – С. 28–38.
11. Марчук Л.П. Особливості функціонування інтегрованих структур в умовах інноваційного розвитку [Текст] / Л.П. Марчук // Економіка і регіон. – 2012. – № 1. – С. 189–194.
12. Нагорняк Т.Л. Брендинг територій у сучасних політичних практиках [Текст] / Т.Л. Нагорняк // Грані. – 2014. – № 3. – С. 53–58.

13. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
14. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України» від 13.07.1999 р. №916-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-14>.
15. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» від 21.10.2010 р. №2632-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2632-17>.
16. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» від 17.06.2009 р. №680-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-р>.
17. Савченко В.Ф. Кластеризація як інноваційна форма об'єднання виробничих структур: деякі теоретичні аспекти проблеми [Текст] / В.Ф. Савченко, С.Д. Гривко // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1: Економіка. – 2013. – Вип. 4. – С. 88–98.
18. Смага О.В. Форсайт-метод та інформаційний моніторинг: подібності й відмінності [Текст] / О.В. Смага // Вісник Харківської державної академії культури. – 2011. – Вип. 33. – С. 124–133.
19. Сментина Н.В. Особливості методології стратегічного планування в системі державного управління соціально-економічним розвитком територій [Текст] / Н.В. Сментина // Вісник Сумського державного університету. Сер.: Економіка. – 2013. – № 4. – С. 67–80.
20. Levchenko O.M. The Impact of Higher Education on National Economic and Social Development: Comparative Analysis [Текст] / O.M. Levchenko, A.O. Levchenko, O.V. Horpynchenko, I.O. Tsarenko // Journal of Applied Economic Sciences. – Volume XII, Issue 3(49), Summer 2017. – P. 850–862.
21. Nation Brands 2017 [Електронний ресурс] / The annual report on the world's most valuable nation brands. – Brand Finance, October 2017. – Режим доступу: http://brandfinance.com/images/upload/bf_nation_brands_2017.pdf.
22. Storozhuk O.V. Staffing for the Innovative-Integrated Structures [Текст] / O.V. Storozhuk, O.V. Zaiarniuk // Business Inform. – 2017. – №9. – P. 80–86.
23. The Global Competitiveness Report 2016-2017 [Електронний ресурс] / K. Schwab // World Economic Forum, 2016. – 400 p. – Режим доступу: www.weforum.org/gcr.

References

1. Avramenko, M.M. (2015). Kontseptualni ta metodolohichni osnovy stratehichnoho upravlinnia terytorialnym rozvytkom v umovakh transformatsiinykh protsesiv [Conceptual and methodological foundations of strategic management of territorial development under conditions of transformational processes]. *Naukovi rozvidky z derzhavnoho ta munitsypalnoho upravlinnia – Scientific Intelligence on State and Municipal Management*, 1, 214-224 [in Ukrainian].
2. Hanushchak-Iefimenko, L.M. (2009). Otsinka efektyvnosti upravlinnia rozvytkom innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv, ob'iednanykh u klaster [Assessment of the effectiveness of management of the innovation potential development of enterprises united in the cluster]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of the economy*, 9 (99), 86–95 [in Ukrainian].
3. Kvitka, S.A., & Sokolovska, O.O. (2013). Rozrobka innovatsiinykh stratehii ta yikh vprovadzhenia v sotsialno-ekonomichnu strukturu rehionu [Development of innovative strategies and their implementation in the socio-economic structure of the region]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of Public Administration*, 2, 90-93 [in Ukrainian].
4. Kliuchnikova, K.H. (2013). Forsait yak suchasnyi metod upravlinnia innovatsiinym rozvytkom rehionu [Foresight as a modern method of management of innovative development of the region]. *Chasopys ekonomichnykh reform – Journal of Economic Reforms*, 4, 157-160 [in Ukrainian].
5. Kolosok, V.M., & Drobotina, K.M. (2013). Rozvytok mekhanizmu stratehichnoho upravlinnia promyslovykh pidpriemstv u skladi intehrovanykh kholdynhiv [Development of the mechanism of strategic management of industrial enterprises in the integrated holdings]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI». Tekhnichniy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva – Bulletin of the National Technical University "KhPI". Technical progress and production efficiency*, 46, 36-42 [in Ukrainian].
6. Komelina, O.V., & Khrystenko, O.V. (2013). Optyimizatsiia orhanizatsiinoi struktury upravlinnia innovatsiinym rozvytkom rehioniv [Optimization of Organizational Structure of Management of Innovative Development of Regions]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomika – Bulletin of the Mariupol State University. Series: Economics*, 5, 7-13 [in Ukrainian].

7. Kotova, N.O. (2010). Terytorialnyi marketynh, terytorialnyi brendynh: vyznachennia sutnosti ta osoblyvosti [Territorial Marketing, Territorial Branding: Defining Essence and Features]. *Derzhavne budivnytstvo – State construction, 1*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2010_1_22 [in Ukrainian].
8. Kramarenko, R.M. (2013). Brendynh mist ta rehioniv: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid [Branding of cities and regions: foreign and domestic experience]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine, 11*, 208-212 [in Ukrainian].
9. Levchenko, O.M., Tkachuk, O.V., & Tsarenko, I.O. (2017). Innovatsiino-intehrovani struktury v suchasni ekonomitsi: yikh klasyfikatsiia [Innovative-integrated structures in the modern economy: their classification]. *Efektivna ekonomika – Effective economy, 10*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5791> [in Ukrainian].
10. Levchenko, O.M., & Tkachuk, O.V. (2017). Metodychni pidkhody do otsiniuvannia innovatsiinoho potentsialu rehioniv v konteksti formuvannia innovatsiino-intehrovanykh struktur [Methodical approaches to the assessment of innovation potential of regions in the context of the formation of innovation-integrated structures]. *Naukovi pratsi Tsentralnoukrainskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu: Ekonomichni nauky – Scientific papers of the Central Ukrainian National Technical University: Economic Sciences, 31*, 28-38 [in Ukrainian].
11. Marchuk, L.P. (2012). Osoblyvosti funktsionuvannia intehrovanykh struktur v umovakh innovatsiinoho rozvytku [Features of functioning of integrated structures in the conditions of innovative development]. *Ekonomika i rehion – Economy and region, 1*, 189-194 [in Ukrainian].
12. Nahorniak, T.L. (2014). Brendynh terytorii u suchasnykh politychnykh praktykakh [Branding of Territories in Modern Political Practices]. *Hrani – Facets, 3*, 53-58 [in Ukrainian].
13. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
14. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro Kontseptsiu naukovo-tekhnologichnogo ta innovatsiinoho rozvytku Ukrainy» (1999). [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the Concept of Scientific, Technological and Innovative Development of Ukraine»]. zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-14> [in Ukrainian].
15. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro Rekomendatsii parlamentskykh slukhan na temu: «Stratehiia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010-2020 roky v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv» (2010). [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On Recommendations of the Parliamentary Hearings on the topic: «Strategy of Innovation Development of Ukraine for 2010-2020 in the context of Globalization Challenges»]. zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2632-17> [in Ukrainian].
16. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku natsionalnoi innovatsiinoi systemy» (2009). [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Concept for the Development of the National Innovation System»]. zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-r> [in Ukrainian].
17. Savchenko, V.F., & Hryvko, S.D. (2013). Klasteryzatsiia yak innovatsiina forma ob'iednannia vyrobnychykh struktur: deiaki teoretychni aspekty problemy [Clusterization as an Innovative Form of the Combination of Production Structures: Some Theoretical Aspects of the Problem]. *Naukovyi visnyk Chernihivskoho derzhavnogo instytutu ekonomiky i upravlinnia. Seriya 1: Ekonomika – Scientific Bulletin of the Chernihiv State Institute of Economics and Management. Series 1: Economics, 4*, 88-98 [in Ukrainian].
18. Smaha, O.V. (2011). Forsait-metod ta informatsiyni monitorynh: podobnosti i vidminnosti [Foresight method and information monitoring: similarities and differences]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture, 33*, 124-133 [in Ukrainian].
19. Smentyna, N.V. (2013). Osoblyvosti metodolohii stratehichnogo planuvannia v systemi derzhavnogo upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom terytorii [Features of the methodology of strategic planning in the system of state management of socio-economic development of territories]. *Visnyk Sumskoho derzhavnogo universytetu. Ser.: Ekonomika – Visnyk of Sumy State University. Series: Economics, 4*, 67-80 [in Ukrainian].
20. Levchenko, O.M., Levchenko, A.O., Horpynchenko, O.V., & Tsarenko, I.O. (2017). The Impact of Higher Education on National Economic and Social Development: Comparative Analysis. *Journal of Applied Economic Sciences, XII, 3(49)*, 850-862 [in English].
21. Nation Brands (2017). The annual report on the world's most valuable nation brands. *Brand Finance, October 2017*. brandfinance.com. Retrieved from http://brandfinance.com/images/upload/bf_nation_brands_2017.pdf [in English].
22. Storozhuk, O.V., & Zaiarniuk, O.V. (2017). Staffing for the Innovative-Integrated Structures. *Business Inform, 9*, 80-86 [in English].

23. Schwab, K. (2016). The Global Competitiveness Report 2016-2017. *World Economic Forum*. Retrieved from www.weforum.org/gcr [in English].

Oleksandr Levchenko, Professor, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Olga Tkachuk, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

The Strategic Aspects of the Development of Innovative Integrated Structures in Ukraine: Basic Components and Contemporary Instrumentation

The paper is devoted to the research of strategic aspects of the development of innovative-integrated structures in Ukraine in the conditions of the globalization of economic relations in the world. The relevance of developing the innovative strategies of economy's management at the level of state and its regions, implementation the effective innovation policy and appropriate mechanisms for its realization with using the modern forms, methods, levers, instruments of regulation of the innovation processes are emphasized. On the basis of the analysis of tendencies in the sphere of innovation activity and socio-economic development of the country as a whole, the lack of favorable prerequisites for the significant dissemination of innovative-integrated structures at the current stage of development of the national economy has been stated.

The expediency of a strategic approach to the regulation of the processes of creation and development of the innovative-integrated structures in Ukraine has been underlined, which is aimed to the long-term management on basis the defined goals and using the set of means regarding their achievement, taking into account the actions of external and internal conditions and the dynamics of their change.

The purpose and content of the main components of the strategic approach to the development of innovative-integrated structures, such as a strategic analysis and monitoring, strategic forecasting, strategic planning, strategic management, are defined.

The peculiarities of applying of the modern strategic instrumentation of development of the innovative-integrated structures are substantiated to which of what are been: a foresight research, branding of territories, territorial benchmarking, program-target method, scenario method, etc.

strategy, strategic instrumentation, innovative model of economy, innovative-integrated structure, foresight, benchmarking, branding

Одержано (Received) 14.12.2017

Прорецензовано (Reviewed) 15.12.2017

Прийнято до друку (Approved) 18.12.2017

УДК 330.322

М.В. Бугаєва, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Основні тенденції розвитку законодавчого забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності в Україні та пошук напрямків її вдосконалення в умовах соціально-економічної нестабільності

Розглянуто тенденції розвитку законодавчого забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, а також створення сприятливого інституційно-правового середовища для функціонування суб'єктів інноваційного процесу. Визначено основні закони України, що регламентують інноваційну діяльність та її державне регулювання. Обґрунтовано доцільність удосконалення законодавчої бази із запровадження та нормального функціонування моделі інноваційного розвитку в Україні. Проаналізовано недосконалість створеної законодавчої бази регулювання інноваційної діяльності в Україні, запропоновано шляхи вдосконалення регулювання інноваційної діяльності в умовах соціально-економічної нестабільності

інноваційна діяльність, державна інноваційна політика, інноваційне законодавство, інноваційний розвиток